

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.9 (477)

DOI <https://doi.org/10.32782/chern.v6.2024.9>

Д. В. Бондар

кандидат наук з державного управління, ректор
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
orcid.org/0009-0004-9571-7828

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Наукова публікація присвячена дослідженню актуальних напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності.

Зазначається, що одним із пріоритетних напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання у вказаній сфері суспільних відносин є правова регламентація створення та функціонування єдиної інформаційно-телекомунікаційної системи цивільного захисту, яка буде включати, серед іншого, інтерактивну мапу та інформаційну базу суб'єктів забезпечення цивільного захисту та безпеки життєдіяльності в цілому.

Пріоритетним напрямом удосконалення правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності названо також адміністративно-правову регламентацію розробки, поширення (популяризації), а також порядку адміністрування і використання мобільного застосунку, призначеного для мобілізації людських та матеріально-технічних ресурсів у випадку загрози виникнення чи безпосереднього виникнення надзвичайної ситуації.

Наголошено на тому, що правового врегулювання потребує питання фінансового та матеріально-технічного забезпечення функціонування єдиної інформаційно-телекомунікаційної системи цивільного захисту та зазначеного мобільного застосунку, а також питання фінансового та матеріально-технічного забезпечення суб'єктів, які на добровільних засадах будуть залучатись до ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Також сформульовано висновок про необхідність детальної адміністративно-правової регламентації використання технології штучного інтелекту у всіх сферах суспільних відносин, включаючи забезпечення безпеки життєдіяльності.

Акцентовано увагу на доцільності спільної нормотворчої діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства цифрової трансформації України щодо адміністративно-правового врегулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності.

Ключові слова: правове регулювання, адміністрування, інформаційні технології, безпека життєдіяльності, цивільний захист, телекомунікаційна система, мобільний застосунок, штучний інтелект, спільна нормотворчість.

Bondar D.V. CURRENT DIRECTIONS OF IMPROVING ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE SPHERE OF ENSURING LIFE SAFETY

The scientific publication is devoted to the study of current areas of improvement of administrative and legal regulation of the use of information technologies in the field of ensuring life safety.

It is noted that one of the priority areas of improvement of administrative and legal regulation in the specified area of public relations is the legal regulation of the creation and functioning of a single information and telecommunications system of civil protection, which will include, among other things, an interactive map and information base of subjects of ensuring civil protection and life safety in general.

The priority area of improvement of legal regulation of the use of information technologies in the field of ensuring life safety is also called the administrative and legal regulation of the development, distribution (popularization), as well as the procedure for administration and use of a mobile application intended for the mobilization of human and material and technical resources in the event of a threat of occurrence or the immediate occurrence of an emergency.

It is emphasized that the issue of financial and logistical support for the functioning of the unified information and telecommunications system of civil protection and the specified mobile application, as well as the issue of financial and logistical support for subjects that will be involved in the elimination of emergencies and their consequences on a voluntary basis, requires legal regulation.

The conclusion is also formulated on the need for detailed administrative and legal regulation of the use of artificial intelligence technology in all spheres of public relations, including ensuring life safety.

The focus is on the expediency of joint rule-making activities of the State Emergency Service of Ukraine, the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and the Ministry of Digital Transformation of Ukraine regarding the administrative and legal regulation of the use of information technologies in the field of ensuring life safety.

Keywords: legal regulation, administration, information technology, lifesafety, civil protection, telecommunications system, mobile application, artificial intelligence, joint rulemaking.

Актуальність теми. Сучасне цифровізоване суспільство розвивається в складних кліматичних умовах, пов'язаних із глобальним потеплінням. Крім того, значну загрозу безпеці життєдіяльності цивілізованих країн несуть загрози воєнного характеру, пов'язані із збройною агресією сусідніх держав. Для України, яка потерпає від повномасштабного вторгнення російської федерації актуальними також є загрози техногенного та соціального характеру, адже об'єктами цілеспрямованих ракетних обстрілів з боку росії є національна енергетика та критична інфраструктура, а об'єктом інформаційних атак та дезінформації є українське суспільство.

Таким чином, органам публічної адміністрації в Україні необхідно подвоювати зусилля щодо належного забезпечення безпеки життєдіяльності населення та запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного, природного, соціального та воєнного характеру.

Ключовим інструментом оптимізації публічного управління у сферах цивільного захисту та забезпечення безпеки життєдіяльності є цифровізація, тобто використання інноваційних інформаційних технологій для мобілізації людських та матеріально-технічних ресурсів з метою ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків. До інноваційних цифрових інструментів слід віднести інформаційно-телекомунікаційні системи, автоматизовані та роботизовані системи, мобільні застосунки та інше програмне забезпечення, а також технологію штучного інтелекту.

Враховуючи спеціально-дозвільний принцип, якого повинні дотримуватися в своїй діяльності органи публічної адміністрації, використання інноваційних інформаційних технологій в процесі здійснення публічного управління (адміністрування суспільних відносин) потребує чіткої адміністративно-правової регламентації.

Враховуючи вищевикладене, дослідження актуальних напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності має як теоретичне, так і практичне значення, і є актуальним напрямом наукового пошуку.

Питанням адміністративно-правового та організаційного забезпечення безпеки життєдіяльності приділяють значну увагу науковці у сферах як технічних та природничих наук, так і у сфері юриспруденції. З останніх публікацій, присвячених питанням забезпечення безпеки життєдіяльності слід виділити роботи таких відомих науковців як Ф. Апшай [1], Т. Гринюк [2], К. Марченко [3], О. Оришака [3], О. Остапенко [4], О. Халак [1], О. Хитра [5], О. Чекрыгін [6], та інші дослідники.

Правове регулювання використання інформаційних технологій (цифровізації) у різних сфе-

рах суспільного життя досліджують такі відомі науковці як М. Бабик, В. Бевзенко, Д. Біленька, О. Берназюк, М. Віхляєв, О. Гунбіна, К. Дубова, С. Єсімов, Т. Ковальова, Т. Коломонець, О. Комаров, А. Комзюк, А. Краковська, І. Лопушинський, К. Оксютенко, А. Омельченко, М. Серебро, Р. Стефанчук, І. Тищенко та інші.

Проте, актуальні напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності ще не були предметом окремого наукового аналізу, що актуалізує підготовку даної публікації.

Постановка завдання. Метою публікації є дослідження актуальних напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності, а також визначення відповідних напрямів удосконалення національного адміністративного законодавства, нормами якого врегульовано зазначені суспільні відносини.

Методологія даної публікації традиційно об'єднує три групи методів наукового пошуку. Першу групу складають філософські методи дослідження, а саме, метод діалектики, його закони та прийоми (єдності та боротьби протилежностей, переходу кількісних змін у якісні, «заперечення заперечення»), а також метод метафізики. Серед загальнонаукових методів дослідження (друга група методів) більшою мірою застосовуються прийоми логіки (аналіз, синтез, дедукція, індукція, порівняння), системний та структурно-функціональний методи. Третю групу складають спеціально-юридичні методи дослідження, серед яких більшою мірою застосовуються формально-юридичний метод та метод юридичного моделювання. Також в процесі дослідження застосовуються синергетичний та телеологічний наукові підходи.

Результати дослідження. Основним нормативно-правовим актом, який регулює суспільні відносини у сфері цивільного захисту та у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності в цілому є Кодекс цивільного захисту України. Так, вказаний кодекс регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, пожеж та інших небезпечних подій, реагуванням на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначає повноваження Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, органів державної влади, що не входять до системи центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, встановлює права та обов'язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства,

підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності (суб'єктів господарювання), а також інших юридичних осіб [7].

Заходи забезпечення безпеки населення і територій при виникненні надзвичайних ситуацій передбачені Розділом IV «Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій» Кодексу цивільного захисту України, який включає в себе глави: «Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту» (глава 6); «Укриття населення в об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту та евакуаційні заходи» (глава 7); «Інженерний захист територій, радіаційний і хімічний захист» (глава 8); «Медичний, біологічний і психологічний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (глава 9); «Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» (глава 10) [7].

Таким чином, Кодексом цивільного захисту України передбачено функціонування єдиної державної системи цивільного захисту, більш детальна правова регламентація функціонування якої здійснена на рівні Положення про єдину державну систему цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11 [8].

Так, у відповідності до вказаного Положення, єдина державна система цивільного захисту – це сукупність органів управління, сил і засобів центральних та місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, виконавчих органів рад, підприємств, установ та організацій, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту. Органами управління цивільного захисту згідно із зазначеним Положенням є органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, виконавчі органи міських, районних у містах (у разі їх створення), селищних та сільських рад, керівні органи підприємств, установ та організацій, а також їх структурні підрозділи (посадові особи), призначені для безпосереднього керівництва діяльністю у сфері цивільного захисту відповідно до компетенції.

Положенням про єдину державну систему цивільного захисту також передбачено, що керівництво єдиною державною системою цивільного захисту здійснює Кабінет Міністрів України, проте безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи цивільного захисту здійснює ДСНС [8].

Пунктами 6–8 вказаного Положення передбачено, що єдина державна система цивільного захисту складається з постійно діючих функціональних і територіальних підсистем. Функціональні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту створюються у відповідних сферах суспільного життя центральними орга-

нами виконавчої влади з метою захисту населення і об'єктів функціональної підсистеми від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період, здійснення заходів цивільного захисту відповідного галузевого спрямування, зменшення матеріальних втрат у разі їх виникнення на об'єктах функціональної підсистеми, забезпечення готовності підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації. Безпосереднє керівництво діяльністю функціональної підсистеми здійснюється керівником органу чи суб'єкта господарювання, що створив таку підсистему.

Територіальні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту створюються в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі з метою здійснення заходів щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період у відповідному регіоні. Ланки територіальних підсистем створюються: районними, районними у містах Києві та Севастополі держадміністраціями – у районах (крім територій міських територіальних громад, адміністративними центрами яких є обласні центри), районах у містах Києві та Севастополі; виконавчими органами міських рад – на території міських територіальних громад, адміністративними центрами яких є обласні центри. Субланки ланок територіальних підсистем створюються виконавчими органами сільських, селищних, міських рад (крім міських рад територіальних громад, адміністративними центрами яких є обласні центри). До складу територіальних підсистем, їх ланок та субланок входять органи управління та підпорядковані їм сили цивільного захисту, відповідні суб'єкти господарювання. Безпосереднє керівництво діяльністю територіальної підсистеми, її ланки та субланки здійснюється посадовою особою, яка очолює орган, що створив таку підсистему, ланку, субланку [8].

У складі єдиної державної системи цивільного захисту функціонують постійно діючі органи управління цивільного захисту, координаційні органи, сили цивільного захисту функціональних і територіальних підсистем (п. 9 вказаного Положення).

Позитивно оцінюючи наведену структуру національної системи цивільного захисту, слід відзначити, що сучасні інформаційні технології дозволяють суттєво оптимізувати процеси публічного управління єдиною державною системою цивільного захисту.

Так, на даний час «Система управління силами та засобами цивільного захисту» є підсистемою єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ. Згідно із Положенням про функціональну підсистему «Система управління силами та засобами цивільного захисту» єдиної

інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 20.04.2023 № 326, СУСЗ (система управління силами та засобами цивільного захисту) – це інтегрована інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує збирання, зберігання, використання, передачу, захист інформації про сили та засоби цивільного захисту, об'єкти, на яких існує загроза виникнення надзвичайних ситуацій, пожеж та інших небезпечних подій, у тому числі об'єкти підвищеної небезпеки, надзвичайні ситуації, небезпечні події, у тому числі пожежі, а також іншої інформації, необхідної для керування силами та засобами цивільного захисту, а також оперативно-диспетчерського управління ними [9].

Проте вказана «Система управління силами та засобами цивільного захисту» фактично є відомчою інформаційно-комунікаційною системою, а саме – підсистемою єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України.

Також потребує удосконалення Інформаційна система «Облік та візуалізація фонду захисних споруд цивільного захисту», яка розміщена на офіційному сайті Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Завдяки підтримці Міністерства цифрової трансформації України система обліку укриттів доступна в застосунку «Дія».

Проте, з точки зору користувача вказана інформаційна система не має достатнього інтерфейсу для ефективного використання. Зокрема, доцільно додати до неї можливість прокласти маршрут слідування особи від точки її місцезнаходження до найближчого укриття за допомогою інструменту визначення геолокації.

Таким чином, враховуючи зростаючі загрози природного, техногенного, соціального та воєнного характеру, одним із напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності є створення єдиної інформаційно-телекомунікаційної системи цивільного захисту, яка буде включати, серед іншого, інтерактивну мапу захисних укриттів, місць локалізації надзвичайних ситуацій та їх наслідків (за виключенням місць прильотів ворожих ракет та безпілотних літальних апаратів), а також інформаційну базу суб'єктів забезпечення цивільного захисту.

Перспективним напрямом удосконалення правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності є також адміністративно-правова регламентація створення та порядку використання спеціального мобільного застосунку, основним завданням якого буде створення бази даних потенційних добровольців – осіб, які бажають прийняти участь в ліквідації надзвичайних ситуацій та їх

наслідків, а також забезпечення функціонування ефективного механізму мобілізації зазначених добровольців з метою ліквідації конкретної надзвичайної події (ситуації) та її наслідків з урахуванням геолокації, тобто залучення до ліквідації надзвичайної ситуації в першу чергу тих добровольців, які знаходяться (перебувають, проїжджають, проживають) поблизу місця події.

Також існує об'єктивна потреба нормативно визначення системи суб'єктів використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності, які будуть здійснювати адміністрування вказаної єдиної інформаційно-телекомунікаційної системи, відповідної бази даних, а також здійснювати оперативне обслуговування (керування центром управління, штабом) спеціального мобільного застосунку, призначеного для мобілізації людських та матеріально-технічних ресурсів у випадку загрози виникнення чи безпосереднього виникнення надзвичайної ситуації.

Враховуючи вищевикладене, існує необхідність внесення змін до чинного національного законодавства щодо адміністративно-правової регламентації створення єдиної інформаційно-телекомунікаційної системи цивільного захисту, а також адміністративно-правової регламентації використання мобільних застосунків у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності, включаючи права та обов'язки суб'єктів, які будуть здійснювати адміністрування вказаних мобільних застосунків, а також суб'єктів, які будуть залучатися до ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків в якості добровольців з використанням встановленого мобільного застосунку.

Правового врегулювання потребує і питання фінансового та матеріально-технічного забезпечення функціонування єдиної інформаційно-телекомунікаційної системи цивільного захисту, мобільного застосунку для мобілізації людських та матеріально-технічних ресурсів у разі загрози виникнення або безпосереднього виникнення надзвичайної ситуації, а також питання фінансового та матеріально-технічного забезпечення суб'єктів, які на добровільних засадах будуть залучатись до ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Окремо слід наголосити на необхідності адміністративно-правового регулювання використання технології штучного інтелекту у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності. Належна правова регламентація повинна забезпечити однаковий (стандартизований) підхід до використання інструментарію штучного інтелекту суб'єктами владних повноважень органів публічної адміністрації, які реалізують державну політику у сфері цивільного захисту, керівниками та уповноваженими посадовими особами підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності. Однаковий підхід забезпечить сумісність програмного

забезпечення, а також унеможливить негативні наслідки від потенційного несанкціонованого втручання в роботу штучного інтелекту в чутливих сферах суспільних відносин, пов'язаних із забезпеченням безпеки життєдіяльності, тобто з високим ризиком завдання шкоди населенню чи природному середовищу у разі несанкціонованого втручання (остаточне рішення в таких випадках буде приймати людина).

В Україні наразі відсутнє належне правове регулювання використання технології штучного інтелекту, відповідні проекти нормативно-правових актів знаходяться на стадії розробки та обговорення. На даний час прийнятий лише програмний документ загального характеру, яким є Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 року № 1556-р.

У відповідності до вказаної Концепції, впровадження інформаційних технологій, частиною яких є технології штучного інтелекту, є невід'ємною складовою розвитку соціально-економічної, науково-технічної, оборонної, правової та іншої діяльності у сферах загальнодержавного значення [10].

Таким чином, перед науковцями та органами публічної адміністрації в Україні поставлено завдання щодо нормативного врегулювання порядку використання технології штучного інтелекту у різних сферах суспільних відносин, включаючи сфери цивільного захисту та забезпечення безпеки життєдіяльності.

Всі розглянуті у даній публікації актуальні питання доцільно врегулювати на рівні спільного наказу Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства цифрової трансформації України, що забезпечить використання останніх інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності.

Так, у відповідності до п. 4 Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 року № 1052, ДСНС відповідно до покладених на неї завдань узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та подає їх в установленому порядку Міністрові внутрішніх справ [11].

Таким чином, накази, якими регулюються суспільні відносини у сфері цивільного захисту, видаються Міністром внутрішніх справ. Крім того, ДСНС в межах повноважень, передбачених законом, на основі та на виконання Конституції та законів України, актів Президента України, постанов Верховної Ради України, актів Кабінету Міністрів України, наказів МВС видає накази

організаційно-розпорядчого характеру, організовує та контролює їх виконання.

В свою чергу Міністерство цифрової трансформації України відповідно до покладених на нього завдань координує діяльність міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих держадміністрацій, а також державних підприємств, установ, організацій та державних господарських об'єднань, навчальних закладів з питань, що належать до компетенції Мінцифри, надає їм необхідну методичну допомогу [12].

Отже, удосконалення адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності повинно стати результатом спільної нормотворчої діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства цифрової трансформації України.

Висновки. Проведене дослідження актуальних напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності дозволяє виділити наступні перспективні напрями нормотворчої діяльності:

- адміністративно правове врегулювання розробки та функціонування єдиної інформаційно-телекомунікаційної системи цивільного захисту, яка буде включати, серед іншого, інтерактивну мапу захисних укриттів (з можливістю побудови маршруту слідування для особи з урахуванням геолокації), місць локалізації надзвичайних ситуацій та їх наслідків (за виключенням місць прильотів ворожих ракет та безпілотних літальних апаратів), а також інформаційну базу суб'єктів забезпечення цивільного захисту та безпеки життєдіяльності;

- адміністративно-правова регламентація розробки, поширення (популяризації), а також порядку адміністрування і використання мобільного застосунку, призначеного для мобілізації людських та матеріально-технічних ресурсів у випадку загрози виникнення чи безпосереднього виникнення надзвичайної ситуації;

- адміністративно-правова визначення системи суб'єктів використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності, які будуть здійснювати адміністрування єдиної інформаційно-телекомунікаційної системи цивільного захисту, а також здійснювати оперативне обслуговування (керування центром управління) мобільних застосунків, призначених для мобілізації людських та матеріально-технічних ресурсів у випадку загрози виникнення чи безпосереднього виникнення надзвичайної ситуації;

- адміністративно-правове врегулювання питання фінансового та матеріально-технічного забезпечення функціонування єдиної інформацій-

но-телекомунікаційної системи цивільного захисту, мобільного застосування для мобілізації людських та матеріально-технічних ресурсів у разі загрози виникнення або безпосереднього виникнення надзвичайної ситуації, а також питання фінансового та матеріально-технічного забезпечення суб'єктів, які на добровільних засадах будуть залучатись до ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків;

– адміністративно-правове врегулювання порядку використання технології штучного інтелекту у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності.

Необхідність розробки конкретних пропозицій щодо внесення змін до чинного адміністративного законодавства з перелічених питань з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду обумовлює перспективність подальшого дослідження даної тематики.

Література

1. Апшай Ф.В., Халак О.В. Аналіз правових засад безпеки життєдіяльності. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2021. № 1 (15). С. 4–7. DOI: <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2021.228246>
2. Гринюк Т.О. Безпека людини як комплексний підхід до питань охорони праці, безпеки життєдіяльності, цивільного захисту та пожежної безпеки. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ: зб. наук. праць*. 2013. Вип. 2(10). С. 38–43.
3. Марченко К.М., Оришак О.В. Інформаційна безпека життєдіяльності людини і суспільства в умовах війни. *Центральноукраїнський науковий вісник. Технічні науки*. 2023. Вип. 7 (1). С. 16–21.
4. Остапенко О.І. Адміністративно-правова природа безпеки населення України. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2021. Вип. 30. С. 234–246.
5. Хитра О.Л. Особливості діяльності Державної служби з надзвичайних ситуацій щодо реалізації державної політики у сфері цивільного захисту населення. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2022. Вип. 32. С. 212–219.
6. Чекрыгін О.М. Принципи діяльності державної служби України з надзвичайних ситуацій із запобігання надзвичайним ситуаціям. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 637–641.
7. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 р. № 5403-VI. Дата оновлення: 21.09.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 08.11.2024).
8. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: постановою Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11. Дата оновлення: 17.08.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п#Text> (дата звернення: 07.11.2024).
9. Про затвердження Положення про функціональну підсистему «Система управління силами та засобами цивільного захисту» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 20.04.2023 № 326. URL: <https://iplex360.com.ua/prn.php?doc=1237.1552.0> (дата звернення: 07.11.2024).
10. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: розпорядження КМУ від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. Дата оновлення: 29.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 02.09.2024).
11. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052. Дата оновлення: 17.08.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п#Text> (дата звернення: 07.11.2024).
12. Положення про Міністерство цифрової трансформації України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856. Дата оновлення: 01.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 07.11.2024).